

ההרצאות יערכו
בימי שלישי
בשעה 18:00

הבית הפילוסופי: בית כמטפורה מחשבתית

סדרת הרצאות בעריכת ד"ר ראיף זריק

בית וביתיות, גלות וניכור הן מטפורות רווחות בספרות ובפילוסופיה מאז ומעולם. דימויים של ביתיות, של שיבה הביתה ושל "להרגיש בבית" משקפים מאויים עמוקים של בני האדם ושל המחשבה האנושית. לוקאץ' תיאר את הפילוסופיה כ"געגועים על בית", ואילו הָגֶל מדבר על "שיבתה הביתה של הרוח" - שיבה השואפת להתגבר על שברי המודרניות ועל הפיצולים שחוללה הפילוסופיה הקנטיאנית; והמעניקה לפילוסופיה את התפקיד לפייס ולרפא את פצעי העצמי המפוצל, להשיבו הביתה לאחר שנוכרנו מעצמנו ומן העולם. מיד עולה בדמיונו תמונה של זהות שְלווה, שבה העצמי, לאחר שהתגבר על הניכור, מוצא לו בית לשכון בו. מנגד, ישנן השקפות ספקניות יותר כלפי הבית והביתיות: אומנם קשה לעמוד בפני הרצון להרגיש בבית בעולם, אבל הבית טומן בחובו גם סכנות. ההיות בבית עשוי לרמז על קיפאון, שאננות וסגירות; והחתירה לבית ולביתיות עלולה לייצג כמיהה לזהות קמאית טהורה שמעולם לא התקיימה ושאינן להשיגה. העצמי תמיד מפוצל כנגד עצמו, ובכל "אני" יש "אחר", ולפיכך ניכור מה מן העצמי הוא תנאי קיומי בסיסי. לכן, הניכור, האי-זהות והגלות הם המכוננים את המצב האנושי, והעצמי הזהה לעצמו אינו אלא אשליה, או לחלופין עצמי מת. תחושת הביתיות מסוכנת גם משום שהיא מלווה בתחושה כלשהי של זכאות ובעלות. כדברי אדורנו, "המוסריות היא בין השאר לא להרגיש בבית בביתך שלך".

בסדרת ההרצאות נחשוב על שאלות העומדות על סדר היום העולמי בעזרת מטפורות של בית וגלות, זהות ואי-זהות, ביתיות וניכור. בין השאר נשאל מהי משמעות הבית ומהם רכיבי היסוד שלו; ולמה מתאווים בני האדם כשהם רוצים להיות בבית. נבחן את הקשרים בין היות בבית לבין שאלת הזהות, בין בית לרכוש, בין בית למולדת, בין מולדת לפופוליזם, ובין מולדת לריבונות; ונתהה על המוסריות של ההיות בבית, על פליטות וזרות, ועל פוליטיקה של זהויות. סדרת שאלות נוספת תעסוק בהשפעת המדע והטכנולוגיה על האופן שבו אנו תופסים כבית את העולם, את הטבע ואת כדור הארץ; ותבחן את השפעת התפיסות הללו על השקפותינו בעניין שינויי האקלים, איכות הסביבה, והנשיאה באחריות כלפי הדורות הבאים. סדרת השאלות האחרונה תעסוק בדרכים שבהן התמות הללו מתקשרות למושג המולדת ולתפיסת המציאות בישראל-פלסטין, וכיצד הן מעצבות את הדמיון הפוליטי שלנו ואת חשיבתנו על העבר ועל העתיד.

הרצאה ראשונה: 19.10.2021

דברי פתיחה: ד"ר ראיף זריק, אוניברסיטת תל-אביב, הקריה האקדמית אונו ומכון ון ליר בירושלים

פרופ' פני איפרגן, אוניברסיטת בר-אילן ומרכז שפינוזה במכון ון ליר בירושלים

הגל והמטאפורה של היות בבית

להרשמה >

הרצאה שנייה: 2.11.2021

פרופ' גלילי שחר, אוניברסיטת תל-אביב

על הסף: ולטר בנימין, הפילוסופיה, שאלה (יהודית) גרמנית

להרשמה >

הרצאה שלישית: 16.11.2021

ד"ר ראיף זריק, אוניברסיטת תל-אביב, הקריה האקדמית אונו ומכון ון ליר בירושלים

בית ביקורת גלות: הרהורים בעקבות אדוארד סעיד

להרשמה >

הרצאה רביעית: 7.12.2021

פרופ' כריסטוף שמידט, האוניברסיטה העברית בירושלים

היינריך היינה: בין גלות לכמיהה לאל אישי

להרשמה >

הרצאה חמישית: 21.12.2021

פרופ' אנאבל הרצוג, אוניברסיטת חיפה

בעל הבית והריבון אצל דרידה

להרשמה >